

CZU023.5:331.45

RISCURILE PROFESIEI DE BIBLIOTECAR

THE RISKS OF THE LIBRARIAN PROFESSION

Elena CRISTIAN, Svetlana CECAN

Abstract: *This article provides information on risk assessment within the library institution, occupational injury prevention and professional diseases.*

Keywords: *risk, librarian, professional risks, IFLA statement, security, health, professional diseases*

Sănătatea este o comoară pe care puțini știu să o prețuiască, deși aproape toți se nasc cu ea (Hipocrate)

Risc profesional - probabilitatea și gravitatea unei vătămări sau îmbolnăviri care apare ca rezultat al expunerii la un pericol. Exercitată prin intermediul și cu ajutorul colecțiilor de documente și tehnologiilor informaționale moderne, profesia de bibliotecar ajunge uneori să presupună, tocmai datorită caracterului multiaspectual, tot atâtea riscuri, câte avantaje (securitate a documentelor, conservare, păstrare, eliminare, gestionare, comunicare, dezvoltare profesională, etc).

Declarația IFLA pentru susținerea dezvoltării, Cu ocazia întrunirii la cea de-a 75-a aniversare la Glasgow (24 august 2009): subliniază că fiecare om are dreptul fundamental la un mediu adecvat pentru sănătate și bunăstare. IFLA mizează pe biblioteci, servicii informaționale și pe personalul acestora responsabil pentru susținerea și promovarea principiilor dezvoltării.

Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD), altfel cunoscute ca Obiective Globale, sunt un apel universal la acțiune pentru a pune capăt sărăciei, protejarea planetei și asigurarea faptului că toți oamenii se bucură de pace și prosperitate. Obiectivele de Dezvoltare Durabilă au intrat în vigoare în ianuarie 2016, iar acestea vor continua să fie prezente în agenda și finanțarea PNUD pentru următorii 15 ani.

În Moldova, Obiectivul 3 **Sănătate și stare de bine**, de pe Agenda 2030 are scopul să reducă riscurile legate de sănătate prin oferirea accesului mai larg la serviciile de sănătate, inclusiv accesul la serviciile de bază de calitate și un acces mai larg la medicamente și vaccine sigure, efective, de calitate și accesibile.

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) este o organizație internațională care are rolul de a menține și a coordona situația sănătății populației de pe glob. Experții OMS elaborează recomandări și standarde în domeniul ocrotirii sănătății și acordă asistență țărilor în soluționarea problemelor de sănătate publică. De altfel, și un înțelept spunea: „O bibliotecă, chiar cu acces liber, dar fără bibliotecar este tristă și rece”. Deci, trebuie să investim în bibliotecarii noștri, pentru că ei fac cartea mai atractivă, și să aibă o stare de sănătate corespunzătoare postului.

Ghidul de protecție socială a bibliotecarilor din Republica Moldova Proiect (2014), elaborat de Consiliul Biblioteconomic Național, Comisia „Protecție socială”, președin-

tele comisiei, Elena Harconița, directorul BȘ USARB, are scopul **de a informa și a ajuta bibliotecarii să se orienteze mai bine în legislația muncii și protecției sociale, să acționeze adecvat în vederea apărării drepturilor și intereselor constituționale.**

În Ghid sunt incluse informații utile privind dreptul muncii, stabilirea rapoartelor de muncă, timpul de muncă și timpul de odihnă, concediile anuale, salarizarea, retribuirea muncii prestate în condiții nefavorabile, formarea continuă profesională, organizarea securității și sănătății în muncă.

În capitolul *Timpul de muncă și timpul de odihnă* au fost supuse analizei, cu precădere, acele articole care prevăd **stabilirea duratei reduse a timpului de muncă pentru bibliotecari (35 ore pe săptămână). Astfel conform art. 96 alin. (2-3) al Codului Muncii al RM pentru activitatea în** condiții de muncă vătămătoare, conform nomenclatorului aprobat de guvern, Hotărârea Guvernului Republicii Moldova. nr. 1487 din 31.12.2004 „*Cu privire la aprobarea Listei-tip a lucrărilor și locurilor de muncă cu condiții grele și deosebit de grele, vătămătoare și deosebit de vătămătoare pentru care salariaților li se stabilesc sporuri de compensare*”; Hotărârii Guvernului RM Nr. 1254 din 15.11.2004 *Cu privire la aprobarea Regulamentului privind retribuirea muncii pentru anumite categorii de salariați cărora li se stabilește durata redusă a timpului de muncă, este garantat dreptul la ziua de muncă redusă de 7 ore.*

Grupa de nocivitate A. *Lucrări cu condiții de muncă grele și vătămătoare:*

K.73.A.047 - Lucrul în depozitele de cărți ale bibliotecilor publice și în arhive

K.73.A.051 - Lucrul la monitoarele mașinilor electrice de calcul, computere, aparate de multiplicare.

Activitatea de bibliotecar generează mai multe tipuri de riscuri profesionale:

- complexul de factori microclimaterici și fizico-chimici specifici
- riscurile fizice
- riscuri psihosociale, emoționale
- riscuri financiare
- riscuri etice

Mediul ocupațional, în care are loc activitatea omului, se caracterizează prin complexul de factori microclimaterici și fizico-chimici specifici ce pot influența negativ sănătatea angajaților. Acești factori (temperatura și umiditatea aerului, zgomotul, vibrația, substanțele toxice, iluminatul nefavorabil etc.) se mai numesc factori nocivi sau factori periculoși. Bolile profesionale sunt afecțiuni determinate de factori nocivi fizici, chimici, biologici, existenți în procesele de muncă, și de suprasolicitarea diferitelor organe, aparate și sisteme ale organismului, în îndeplinirea sarcinilor de serviciu. Riscurile din complexul de factori microclimaterici și fizico-chimici specific sunt cele mai importante, atât prin gravitate cât și prin frecvență. Acest tip de riscuri au făcut diverse boli profesionale datorită ciupercilor de pe cărți (astm bronșic și rinită alergică, boli infecțioase, parazitare, boli profesionale determinate de vibrații, bolile pielii, bronșita cronică, boli de suprasolicitare profesională, afecțiuni oculare, azbestoză, cancer profesional). Biblioteca este o ascunzătoare pentru alergeni și este practic imposibil să eviți acest lucru pentru că, pe lângă praful din cameră, în bibliotecă mai există și resturi de hârtie ale cărților, în special ale celor vechi.

Riscuri fizice:

- manipularea manuală a sarcinilor prin acțiuni de ridicare, ținere, așezare,

împingere, tragere: bibliotecarii manipulează manual sarcini, de exemplu, atunci când descarcă, ridică sau reamplasează documentele, atunci când împing un raft

- riscuri asociate poziției așezate îndelungate, inclusiv ale gâtului, umerilor și spatelui, precum și boli cardiovasculare
- variații de temperatură, în special în anotimpul rece la locul de lucru
- nivel scăzut de iluminare
- calamități naturale: trăsnet, furtună, grindină, vânt, viscol

Riscuri emoționale

- profesia de bibliotecar este de tip contagios sau una cauzată de condițiile de lucru: stres, frig
- prezența masivă a femeilor în activitatea bibliotecii

Riscuri financiare

- nivelul scăzut de salarizare în raport cu alte profesii de aceeași importanță sau valoare socială, ceea ce determină într-o oarecare măsură slaba valorificare socială și prestigiul scăzut al profesiei de bibliotecar
- bibliotecarii pleacă din bibliotecă pentru salarii mai bine plătite în alte locuri de muncă.

Riscuri etice

- profesia de bibliotecar este o îndeletnicire nobilă, din păcate puțin apreciată și vizibilă în spațiul civic.

Comunicarea de față este un apel către toți bibliotecarii, să cunoască riscurile profesiei, să demonstreze societății problemele cu care se confruntă în fiecare zi. Conform datelor specialiștilor în domeniu, principalii factori care influențează negativ starea de sănătate a bibliotecarilor sunt următorii: eforturi fizice de durată în procesul desfășurării activității, program de muncă prelungit, lucrul continuu în fața ecranului electronic, solicitări ale sistemului vizual, calitatea scăzută a aerului din interior, emisii de la copiator sau imprimantă și alții.

În cadrul BȘ USARB, problematica riscului impune, prin identificarea ei cât mai corectă, găsirea unor soluții prin care riscurile să fie diminuate. Organizarea instruirii lucrătorilor în domeniul securității și sănătății în muncă în baza:

- ✓ Legea cu privire la biblioteci nr. 160 din 20.07.2017, Monitorul Oficial nr. 301-315 din 18.08.2017
- ✓ Convenția colectivă de muncă Nr. 444 din 25.03.2016. Nivel de ramură pe anii 2016-2020
- ✓ Hotărârea Guvernului nr. 1025 din 07.09.2016 pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind supravegherea sănătății persoanelor expuse acțiunii factorilor profesionali de risc. În baza acestei hotărâni, anul în USARB se emite Ordinul: *Măsuri de sănătate și securitate în muncă*, semnat de Rectorul USARB. Anul acesta Ordinul din 08.05.2018, privind protecția sănătății și securității în muncă a personalului USARB.
- ✓ Instrucțiunea nr. 450 din 30 august 2016, privitor la măsurile de securitate antiincendiere la BȘ USARB
- ✓ Instrucțiunea nr. 248 de protecție a muncii pentru angajați, USARB 27.06.2011

O analiză a datelor privind cazurile de îmbolnăvire a angajaților bibliotecii UBARB, ne demonstrează că majoritatea îmbolnăvirilor sunt obținute pe caz de boală profesională determinate de factorul de temperatură, acțiuni de ridicare, activități de stres, factori microclimaterici și fizico-chimici specifici, poziția așezării îndelungate,

lucrul în fața ecranului computerului etc. Aceste îmbolnăviri devin cronice în urma activității în bibliotecă pe parcursul a mai mult de 10-15 ani.

În unele oficii cum ar fi „Mediateca” unde sunt mai multe computere se elimină o cantitate mai mare de radiație și vara este foarte cald, cu toate că funcționează un condiționar de marcă veche din anii 1990 al secolului trecut. La fel foarte cald este vara și în oficiul *Documente în Limbi străine*, fiind amplasat la etajul de sus din partea soarelui. În multe săli de lectură și împrumut lipsesc condiționere sau dacă sunt lucrează prost fiind învechite. Depozitul principal al bibliotecii, unde se păstrează cărți rare și cele cu o sollicitare mai redusă, trebuie să fie utilat cu sisteme de condiționare a aerului care asigură multiplicitatea schimbării aerului de 2-3 ori, de menținere a regimului optim de temperatură și umiditate (temperatura de 17-19 C și umiditatea relativă a aerului de 50-55 %), de purificare a aerului de impurități agresive și praf, dar cu părere de rău aceste dispozitive lipsec. În bibliotecă în general lipsește un sistem de ventilare, de condiționare a aerului, din această cauză au de suferit atât bibliotecarii cât și documentele.

Pentru asigurarea condițiilor optime de lucru, pentru bibliotecari zilnic în bibliotecă sunt întreprinse un șir de măsuri în vederea îmbunătățirii situației fizice a muncii (desprăfuiți, curățenia mecanică, aerisirea încăperilor, etc.)

Recomandări, măsuri pentru eliminarea sau diminuarea riscurilor:

- Managementul rațional al locului de lucru. De măsurat și monitorizat parametrii mediului de muncă: temperatura, umiditatea, circulația aerului
- Consultații și informații lucrătorilor cu privire la schimbările din mediul de muncă
- Amenajarea locurilor de muncă pe principii ergonomice și apeluri la experți pentru a realiza acest lucru
- Evaluarea riscurilor profesionale
- Examenul medical profilactic anual al colaboratorilor bibliotecii. Intensificarea lucrului curativ profilactic
- Dreptul de tratament balneo-sanatorial gratuit colaboratorilor
- Îmbunătățirea calității vieții

Concluzii

Profesia de bibliotecar ca și multe alte profesii, axate pe diverse servicii, provoacă mutații în planul stării de sănătate, atât în perioada de activitate, cât și după încheierea acesteia.

Referințe bibliografice:

1. CONVENȚIE COLECTIVĂ Nr. 444 din 25.03.2016. Nivel de ramură pe anii 2016-2020. În : *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2016, nr. 69-77 art. Nr. 444, pp. p. 197-201.
2. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova cu privire la evaluarea condițiilor de muncă la locurile de muncă și modul de aplicare a listelor ramurale de lucrări pentru care pot fi stabilite sporuri de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile: nr. 1335 din 10.10.2002. În : *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2002, nr. 146-148, pp.19-31.
3. *Ghid de protecție socială a bibliotecarilor din Republica Moldova* [online] [citată 12 martie 2018]. Disponibil: http://cbn.mc.gov.md/sites/default/files/document/attachments/Ghid_Protectie_sociala_Proiect.pdf